

MŰVÉSZETEK 1 +6166

SZÍNHÁTSZÁS 1 +05

SZÍNHÁTSZÁS

1-4. évfolyam

1 +407411

ÉKP 2013

A *Színjátszás* tanterv az Értékközvetítő és képességfejlesztő program (ÉKP) keretei között az 1-12. évfolyam számára kimunkált, NAT 2012-höz igazodó részletes tanterv. A tantervhez tartozó taneszközöket használhatják, választhatják azok az iskolák (pedagógusok) is, akik nem az értékközvetítő és képességfejlesztő program és pedagógiája szerint dolgoznak.

Javasolt óraszám

Évfolyam	1.	2.	3.	4.
Heti óraszám	2 ¹	2	2	2

Az ÉKP tanterv és a NAT-2012 viszonyának jellemzői

A *Színjátszás* tanterv a **Művészetek** műveltségi terület **Dráma és tánc** műveltségi részterületére terjed ki. A tanterv a műveltségi részterület követelményei közül a NAT *drámajátékokra* vonatkozó követelmények teljesítését teszi lehetővé.

A *Színjátszás* tanterv a NAT műveltségi területek oktatásának közös követelményei közül a kommunikációs kultúra fejlesztésére helyezi a fő hangsúlyt. Segíti **Az önismeret és a társas kultúra fejlesztési terület követelményeinek** teljesítését, valamint - tréningjei révén - a **Testi és lelki egészségre nevelés** követelményeinek teljesítését is. A *Színjátszás* hozzájárul az **Esztétikai-művészeti tudatosság és a kifejezőképesség kulcskompetencia** alakításához.

A *Színjátszás* tanterv lehetőséget ad a NAT-ban megfogalmazott **Fejlesztési feladatok** megvalósítására (Csoportos játék és megjelenítés; Rögtönzés és együttműködés; A dráma és a színház formanyelvének tanulmányozása; Történetetek feldolgozása; Megismerő-és befogadóképesség), a **Közműveltségi tartalmak** (Érzékelés, kifejezőképesség; Együttműködés, kapcsolati kultúra; Alkotótevékenység; Befogadás értelmezés) realizálására.

A tanterv jellemzői

A *Színjátszás* tanterv minden évfolyamon általános készségfejlesztő gyakorlatokat, mozgásgyakorlatokat, beszédgyakorlatokat, a kifejezőképesség fejlesztését szolgáló gyakorlatokat és improvizációkat, a nyilvánosság előtti szereplést előkészítő feladatokat és színjátszással összefüggő megtanulandó fogalmakat tartalmaz. Emellett rögzíti az egyes tanulási szakaszokban feldolgozásra ajánlott műveket és színháztörténeti ismereteket. A *Színjátszás* tanterv - illeszkedve az értékközvetítő és képességfejlesztő program tantárgyainak struktúrájához - az alábbi részekre tagolódik évfolyamonként: *célkitűzésekre, tematikus tananyagra, tanulási programra, teljesítményre*. A *célkitűzések* a személyiségdimenziók mentén veszik számba az adott évfolyamon fejlesztendő szükségleteket, attitűdöket, képességeket, alakítandó énkép- és világképelemeket. A *tematikus tananyag* taxonimizált ismeretrendszer tartalmaz. A valóság, a kultúra, az érték világából kiválasztott tanulási-tanítási követelményekké tett ismereteket írja le. A *tanulási program* a tanulók által elvégzendő tevékenységeket rögzíti. A *teljesítmények* azok a tantervi követelmények, amelyeket a tanulóknak kell produkálniuk ahhoz, hogy az adott évfolyam végén megfelelő teljesítményminősítést szerezzenek. Az egyes tantervi részek *kölcsönösen megfeleltettek* egymással. Azaz valamennyi témához (lásd: tematikus tananyag) tanulói tevékenységek (lásd: tanulási program) kapcsolódnak, illetve valamennyi témához és tevékenységhez teljesítménykövetelmények rendelődnek. A tanterv teljesítménykövetelményeit - a színjátszás foglalkozásokon való aktív részvétellel - bármely tanuló teljesíteni tudja.

A tanterv alkalmazásához szükséges feltételek

A *Színjátszás* tantervet *drámapedagógiai játékok, színjátszó gyakorlatok vezetésében felkészült, drámapedagógiai ismeretekkel rendelkező* pedagógus taníthatja eredményesen. A tanterv különösebb tér- és időszervezést nem igényel. A *Színjátszásnak* az 1-3. évfolyamon nincs külön óraszám. *Anyanyelv és irodalom* órák, illetve szabadidős foglalkozások időkeretében szervezhető meg. Amennyiben az osztálylétszám indokolja, célszerű az egyes évfolyamokon a tanulócsoporthoz megbontani. A tantervben szereplő tevékenységek tanulásához, gyakorlásához nem szükséges külön terem.

© A tantervet felhasználni kívánók továbbképzést, szaktanácsadást igényelhetnek az Értékközvetítő és képességfejlesztő program bázishelyétől: Pannon Egyetem Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program Országos Központja, 8500 Pápa, Mézeskalács u. 2/b.

¹ Anyanyelv és irodalom tantárgy keretében.

A színjátszást tanulásának céljai az 1-4. évfolyamon

Bevezetés

A drámapedagógia gyakorlatai az emberépitést célozzák, feladatuk a kapcsolatfelvétel, a kapcsolattartás, a jelen idejű közlés megkönnyítése, a személyközi kultúra elsajátításának segítése. A dramatikus alkotójáték szocializáló tevékenység, hiszen a jól alkalmazott dramatikus nevelés elősegíti az emberi csoportban, közösségben tevékenykedő ember aktivitásának serkentését, ön- és emberismeretének gazdagodását, alkotóképességének, önálló, rugalmas gondolkodásának fejlődését, összpontosított, megtervezett munkára szoktatását, testi, térbeli biztonságának javulását, időérzékének, mozgásának, beszédének fejlődését.

A kommunikációs kultúrát segítő gyakorlatok viselkedési bátorságot, biztonságot nyújtanak a társadalmi élet számos területén, s ellensúlyozzák a tömegkommunikációs eszközök személyes részvételt kikapcsoló hatását.

A színházi-drámai nevelés területéhez tartozik a hagyományos színházlátogatások előkészítése és feldolgozása mellett minden olyan művészeti, művészetpedagógiai esemény, melynek az élő színházi előadás, a jelen idejű művészi produkció a meghatározó eleme. Ezért célszerű kisgyermekkorban bábszínházak, a későbbiek során minél több élő színház előadásait látogatniuk a gyerekeknek.

A színi nevelés drámapedagógiai ága, vagy ahogy egyre gyakrabban emlegetik, a "dráma" mint tantárgy és mint módszer – képzett nevelő segítségével – minden korosztály iskolai munkájában helyet kaphat. Művelése nehézséget jelent, hisz a hagyományos tantárgyakhoz viszonyítva nehezen osztályozható, magyarországi szakemberhaza – bár folyvást nő – még mindig kicsiny létszámú, gyakorlati ismerettel csupán pár száz nevelő rendelkezik. Le kell szögeznünk, hogy drámapedagógiai játékokat, színjátszó gyakorlatokat csupán gyakorlati ismeretekkel is rendelkező nevelő vezethet sikerrel.

Ez a tanterv csak azok számára használható, akik elméleti és gyakorlati múltat mondhatnak magukénak a színi nevelés, illetve a drámapedagógia területén.

Mivel a szakirodalomban többször esik szó játékokról, gyakorlatokról és drámajátékokról, szükséges tisztáznunk a drámajáték fogalmát. A drámajáték olyan játékos emberi megnyilvánulás, amelyben a dramatikus folyamat jellegzetes elemei lelhetők föl. A dramatikus folyamat kifejezési formája: a megjelenítés, az utánzás; megjelenítési módja: a fölidézett vagy éppen megnyilvánuló társas kölcsönhatás; az interakció: eszköze: az emberi és zenei hang, az adott nyelv, a test, a tér és az idő; tartószervezete pedig a szervezett emberi cselekvés.

Célok

A színjátszás tanulásának célja az értelem, az érzelem, a fizikum, a jellem harmonikus és differenciált fejlesztése. A jól alkalmazott dramatikus nevelés elősegíti:

- a csoportban, közösségben tevékenykedő ember aktivitásának serkentését, ön- és emberismeretének gazdagodását,
- helyzetmeghatározási és döntési képességének erősödését,
- az alkotóképesség, az önálló, rugalmas gondolkodás fejlődését,
- az összpontosított, megtervezett munkához szokást,
- a testi, térbeli biztonság javulását, az időérzék fejlődését,
- a mozgás és a beszéd fejlődését: szép és kifejező voltának formálódását.
- gazdagítja az oktatómunkát, a szabadidő eltöltését,
- színesebbé, intenzívebbé teszi a korrekciós foglalkozásokat,
- a résztvevők korának megfelelő formában viselkedési bátorságot, biztonságot nyújt az élet sok területén (pályaválasztás, ügyintézés, családi, iskolai gondok stb.),
- könnyed és természetes kapcsolatot teremt a nemek között,
- ellensúlyozza azt a passzivitást, amit a tömegkommunikációs eszközök akaratlanul is segítenek.

A tananyagelsajátítás, az ellenőrzés és az értékelés módszerei 1-4. évfolyam

<i>A tananyagelsajátítást szolgáló módszerek</i>	<i>Az ellenőrzést szolgáló módszerek</i>	<i>Az értékelést szolgáló módszerek</i>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Bemutató ❖ Mimetizálás (megjelenítés, kifejezés) ❖ Szerepjáték ❖ Szituációs játék ❖ Improvizáció ❖ Egyéni és csoportos produkciók bemutatása közönség előtt ❖ Dramatizált mesék elemzése, megbeszélése ❖ A helyes kiejtés és beszédlegzés gyakorlása 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Szerepek szövegének (pl. versek, párbeszédek) reprodukciója ❖ Az együttműködő képesség megfigyelése csoportos produkciók esetén ❖ Egyéni produkció megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ A pedagógus írásbeli szöveges formatív értékelése ❖ A pedagógus szóbeli szöveges formatív értékelése megerősítő, szabályozó, korrigáló funkcióval ❖ Önelemzés, önértékelés ❖ A tanulótárs mint játszótárs értékelése a partner produktumáról, teljesítményéről ❖ Tanulótárs mint néző, befogadó értékelése társai produktumáról, teljesítményéről

Tematikus tananyag, tanulási program, teljesítmény

1-4. évfolyam

	TEMATIKUS TANANYAG	TANULÁSI PROGRAM	TELJESÍTMÉNY	
			MINIMÁLIS	OPTIMÁLIS
I.	ELŐKÉSZÜLET A DRÁMAJÁTÉKRA, MEGJELENÍTŐ, KIFEJEZŐ, MIMETIKUS GYAKORLATOK	A DRÁMAJÁTÉK ELŐKÉSZÍTÉSE, DRÁMAJÁTÉKRA TÖRTÉNŐ FELKÉSZÜLÉS: MEGJELENÍTŐ, KIFEJEZŐ, MIMETIKUS GYAKORLATOK VÉGZÉSE		
1.	<i>Érzékelő, ritmus-, egyensúly- és fantáziagyakorlatok, összetett több érzék területre épülő gyakorlatok.</i>	<i>Érzékelő, ritmus, egyensúly- és fantáziagyakorlatok végzése csoportmunka keretében</i>	Részt vesz az érzékelő, ritmus, egyensúly - és fantáziagyakorlatok végzésében. Képes a mondókat ritmizálni egyenletes járás mellett, tapsolással vagy egyéb módon.	Rendszeresen aktívan részt vesz az érzékelő, ritmus, egyensúly - és fantáziagyakorlatok végzésében. Képes a mondókat ritmizálni egyenletes járás mellett, többféle módon.
2.	<i>Mozgásgyakorlatok</i>	<i>Mozgásgyakorlatok végzése népi játékokkal, egyszerű gimnasztikai gyakorlatokkal, testtudatot és térbeli tájékozódást segítő feladatokkal és lazító gyakorlatokkal</i>	Részt vesz a mozgásgyakorlatok végzésében. Legalább 10 játékot ismer dallal, mondókaival együtt. Képes egyszerű kar- és lábmozgásokat végezni.	Rendszeresen aktívan részt a mozgásgyakorlatok végzésében. Legalább 15 játékot ismer dallal, mondókaival együtt. Képes egyszerű kar-, fej- és lábmozgásokat végezni.
2.1.	Egyszerű mozgások, tartáshelyzetek.	Egyszerű mozgások, tartáshelyzet gyakorlatok végzése.	Részt vesz a gyakorlatokban.	Aktívan részt vesz a gyakorlatokban.
2.2.	Állatmozgások.	Állatmozgások gyakorlása.	Résztvétel a játékban.	Résztvétel a játékban.
3.	<i>Beszédgyakorlatok. Hangutánzás.</i>	<i>Beszédgyakorlatok (légzés, hangképzés, artikuláció) végzése mozgásgyakorlatokkal kombinálva</i>	Részt vesz a beszédgyakorlatok végzésében.	Rendszeresen aktívan részt vesz a beszédgyakorlatok végzésében.
4.	<i>Megjelenítő, kifejező (mimetikus) gyakorlatok</i>	<i>Megjelenítő, kifejező (mimetikus) gyakorlatok végzése</i>	Részt vesz a mimetikus gyakorlatok végzésében. Képes közismert tárgyakat megjeleníteni.	Rendszeresen aktívan részt a mimetikus gyakorlatok végzésében. Képes közismert tárgyakat megjeleníteni. Megjelenítései kifejezőek.
5.	Memória, figyelem- és koncentrációfejlesztő játékok. Relaxációs módszerek.	Memória, figyelem- és koncentrációfejlesztő játékok végzése. Relaxációs módszerek megismerése, a gyakorlatok elsajátítása és végzése.	Részt vesz a memória, figyelem- és koncentrációfejlesztő játékokban.	Rendszeresen részt vesz a memória, figyelem- és koncentrációfejlesztő játékokban.
6.	Népi gyermekjátékok. Tanulás színterei, játéktevékenységek.	Népi (gyermek) – társas – szerep – konstrukciós játékok tanulása.	Részt vesz a népi gyermekjátékokban.	Rendszeresen részt vesz a népi gyermekjátékokban.

SZÍNJÁT SZÁS 6 +05

7.	Egyszerű drámai konvenciók: <ul style="list-style-type: none"> - mimes játék - állókép - gondolatkövetés - telefonbeszélgetés	Konvenciók megismerése, alkalmazása a játékokban.	Segítséggel felismer néhány tanult konvenciót.	Önállóan megnevezi a konvenciókat, alkalmazza játéka során.
----	--	---	--	---

SZÍNJÁTSZÁS 7 +05

II.	IMPROVIZÁCIÓ	IMPROVIZÁCIÓS GYAKORLATOK VÉGZÉSE KÜLÖNFÉLE ÉLETHELYZETEK MEGFIGYELÉSÉVEL, KIFEJEZÉSÉVEL		
1.	<i>Némajátékok</i>	<i>Némajátékok gyakorlása</i>	Részt vesz a némajátékok gyakorlásában.	Rendszeresen aktívan rész a némajátékok gyakorlásában.
2.	<i>Hanggal, beszéddel kísért improvizációk, csoportos improvizációk.</i>	<i>Hanggal, beszéddel kísért improvizációk gyakorlása</i>	Részt vesz az improvizációs gyakorlatokban.	Rendszeresen aktívan rész vesz az improvizációs gyakorlatokban. Ügyesen improvizál.
3.	Rögtönzés szabályainak megismerése.	Cselekményépítés. Jelenet, kezdet, vég felismerése térbeli, időbeli struktúrákban.	Részt vesz a rögtönzés szabályainak megismerésében.	Részt vesz a rögtönzés szabályainak megismerésében.
4.	Történetek feldolgozása komplex drámaóra keretében.	Közös dramatisálás bábbal, mozgással, szerepjáttékkal.	Résztvétel a tanult drámai konvenciók alkalmazásában.	Résztvétel a tanult drámai konvenciók alkalmazásában.
III.	NYILVÁNOS SZEREPLÉS	FELKÉSZÜLÉS NYILVÁNOS SZEREPLÉSRE		
1.	<i>Nyilvános szereplés osztálytársak előtt</i>	Felkészülés nyilvános szereplésre osztálytársak előtt	Csoportos produkcióban képes nyilvánosan szerepelni osztálytársai előtt. Képes rövid versek, köszöntők, mesék önálló elmondására, társai figyelmes meghallgatására.	Csoportos produkcióban ügyesen és bátran szerepel osztálytársai előtt. Képes rövid versek, köszöntők, mesék hibátlan és kifejező elmondására, társai figyelmes meghallgatására.
2.	<i>Nyilvános szereplés szülők előtt</i>	Felkészülés nyilvános szereplésre szülők előtt	Csoportos produkcióban képes nyilvánosan szerepelni szülők előtt.	Csoportos produkcióban ügyesen és bátran szerepel szülők előtt.
3.	Gyermekszínházi előadások megtekintése. A színház, bábszínház elemeinek megfigyelése a látott előadásokban.	Beszélgetés a látottakról.	Résztvétel az alapszintű elemző beszélgetésben.	Résztvétel az alapszintű elemző beszélgetésben.
IV.	NÉHÁNY DRAMATURGIAI FOGALOM	NÉHÁNY DRAMATURGIAI FOGALOM TANULÁSA DEFINIÁLÁS NÉLKÜL		
1.	<i>Szereplők</i>	<i>Szereplőtípusok felismerése, megnevezése</i>	Segítséggel felismeri és meg tudja nevezni a dramatizált mesék szereplőit.	Felismeri és meg tudja nevezni a dramatizált mesék szereplőit, egy- két szereplőtípust.
2.	<i>Helyszín</i>	<i>Helyszíntípusok felismerése, megnevezése</i>	Segítséggel felismeri és meg tudja nevezni a dramatizált mesék helyszíneit.	Felismeri és meg tudja nevezni a dramatizált mesék helyszíneit, egy- két helyszíntípust.
3.	<i>A művek szerkezete. A szerkezet megfigyelése a csoporton való belüli rögtönzésekben: a jelenet indítása, csúcspontja és befejezése, a kezdet és a vég megfogalmazása. A színpadi tér és idő.</i>	<i>A szerkezet felismerése, megnevezése</i>	Segítséggel felismeri és meg tudja nevezni a dramatizált mesék szerkezeti elemeit.	Felismeri és meg tudja nevezni a dramatizált mesék cselekményeit. Fel tud idézni egy-két szerkezeti elemet.

4.	Színházi előadás formai elemei.	Díszlet, jelmez, kellék. Fény- és hanghatások megismerése.	Segítséggel megnevezi az előadás formai elemeit.	Felismeri az előadás formai elemeit.
----	---------------------------------	--	--	--------------------------------------

- a) Legyen képes érzékszervi finomításokkal elért készség birtokában egyszerű képzettársításra.
- b) Kapcsolja össze a tanult mozgáselemeket csoportos mozgásformákká.
- c) Ismerjen és tudjon tájékozódni adott térben.
- d) Képes legyen a tér tudatos használatára.
- e) Figyelmét tudatosan összpontosítsa.
- f) Ismerje fel a szavak nélküli közléseket különböző élethelyzetekben.
- g) Törekedjen konfliktushelyzetek erőszakmentes megoldására, egy-egy drámai szöveg konfliktusának elemzésére.
- h) Aktívan vegyen részt a különböző élethelyzeteket feldolgozó improvizációkban. Ismerje a rögtönzés szabályait.
- i) Használja a nonverbális kommunikációs csatornákat.
- j) Tudja a szereplők, helyszín, cselekmény fogalmát értelmezni.
- k) Nevezze meg a különböző élethelyzetek dramatikus feldolgozásának lehetséges módozatait.
- l) Törekedjen egy-egy drámai szöveg többféle értelmezésére.
- m) Tudjon látott színházi előadásokról beszélgetni, véleményt alkotni.